

Menntasjóður námsmanna

Samstæðuársreikningur 2024

Efnisyfirlit

Bls.

Áritun óháðs endurskoðenda	2 - 3
Skýrsla og yfirlýsing stjórnar og framkvæmdastjóra	4 - 5
Yfirlit um afkomu ársins	6
Efnahagsreikningur	7
Yfirlit um breytingu eigin fjár	8
Yfirlit um sjóðstreymi	9
Skýringar	10 - 36

Menntasjóður násmanna
Kennitala: 710169-0989
Borgartúni 21, 105 Reykjavík

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar Menntasjóðs námsmanna og Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytið.

Álit

Við höfum endurskoðað ársreikning Menntasjóðs námsmanna. („sjóðurinn“) fyrir árið 2024. Ársreikningurinn hefur að geyma rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðstreymisfyllit, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af fjárhagsstöðu sjóðsins á árinu 2024, efnahag hans 31. desember 2024 og breytingu á handbæru fé á árinu 2024, í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila (IPSAS).

Grundvöllur álits

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla (ISA). Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum Ábyrgð endurskoðanda. Við erum óháð sjóðnum í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir öllum upplýsingum sem sjóðurinn birtir, jafnt með ársreikningi sem og á öðrum vettvangi. Álit okkar nær ekki til annarra upplýsinga sem sjóðurinn gefur út en tilgreint er hér að ofan. Aðrar upplýsingar eru m.a. skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra sem fylgir ársreikningi. Staðfestum við því ekki þær upplýsingar sem þar er að finna. Hvað ábyrgð okkar varðar felst hún í yfirllestri á efni og innihaldi og athugun á því hvort um verulegt ósamræmi sé að ræða milli þeirra og ársreikningsins.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikning sjóðsins

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í alþjóðlega reikningsskilastaðla fyrir opinber félög. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrg fyrir því að meta rekstrarhæfi sjóðsins. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna ákveðið var að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins, nema stjórn og framkvæmdastjóri hafi ákveðið að leysa sjóðinn upp eða hætta starfsemi, eða hafa enga aðra raunhæfa möguleika en að gera það.

Ábyrgð endurskoðanda

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanleg vissu er mikil vissu, en ekki trygging þess að endurskoðun sem er framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Sem hluti af endurskoðuninni sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla, beitum við faglegu mati (e. professional judgment) og við höfum faglega tortryggni (e. professional skepticism).

Áritun óháðs endurskoðanda frh.:

Eftirfarandi atriði eru einnig hluti af endurskoðun okkar á ársreikningi sjóðsins:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnun og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistak þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og stjórnendur meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirliti sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

fyrir hönd Grant Thornton endurskoðunar ehf.
Reykjavík, 20. Maí 2025

Undirritun er rafræn og er að finna á öftustu síðu

Davíð Arnar Einarsson
löggtur endurskoðandi

Samstæðuársreikningur Menntasjóðs námsmanna fyrir árið 2024 er rafrænt undirritaður af endurskoðanda og er að finna á öftustu síðu.

Skýrsla og yfirlýsing stjórnar og framkvæmdastjóra

Samstæðuársreikningur Menntasjóðs námsmanna er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila. Ársreikningurinn nær yfir tvo aðskilda sjóði, Menntasjóð námsmanna og Lánasjóð íslenskra námsmana (LÍN).

Starfsemin á árinu

Samkvæmt rekstrarreikningi nam tap sjóðsins um 1.307,2 millj. kr. á árinu 2024 (2023: tap 3.434,9 millj. kr.) og lækkaði því um 2.127,7 millj. kr. eða um 61,94%. Heildareignir í árslok námu 150.636,8 millj. kr. (2023: 154.918 millj. kr.) og skuldir í árslok námu 87.788,8 millj. kr. (2023: 90.725,5 millj. kr.). Bókfært eigið fé sjóðsins nam 62.848 millj. kr. í árslok (2023: 64.192,5 millj. kr.). Í árslok var eiginfjárlutfall sjóðsins 41,72% (2023: 41,44%).

Meðalfjöldi ársverk hjá sjóðnum voru 29 á árinu 2024 (30,91 á árinu 2023).

Starfsemi Menntasjóðs námsmanna á árinu

Árið 2024 var fjórða fulla rekstrarárið eftir að ný lög um Menntasjóð námsmanna (MSNM) tóku gildi en þau voru samþykkt 9. júní 2020 og komu til framkvæmda 1. júlí 2020. Lögin fela í sér grundvallarbreytingu á stuðningskerfi ríkisins við námsmenn, þar sem lánþegar skv. nýjum lögum fá 30% niðurfærslu af höfuðstól námsláns ef þeir ljúka námi innan tilskilins tíma og námsmenn með börn á framfæri fá styrk vegna framfærslu barna ljúki þeir að lágmarki 22 ECTS-einingum á önn. Þá hafa námsmenn sem eru undir 40 ára val (35 ára fimm árum eftir að lögin tóku gildi) um fjórar endurgreiðsluleiðir þ.e. að endurgreiða námslánin sem tekjutengd lán og þá annað hvort sem verðtryggð eða sem óverðtryggð lán eða sem jafngreiðslulán og þá annað hvort verðtryggð eða óverðtryggð. Námsmenn sem ljúka námi eftir þennan aldur hafa eingöngu val um jafngreiðslulán og þá annað hvort verðtryggð eða óverðtryggð. Á árinu 2024 voru greiðendur H-lána alls 5.922 (2023: 3.935). Af þeim sem voru yngri en 40 ára völdu 67,05% jafngreiðslulán en 32,95% tekjutengt lán. Ekki er talið að þetta hlutfall verði endilega lýsandi fyrir komandi H-lána greiðendur sem geta valið á milli tekjutengdra afborgana og jafngreiðslulána þar sem allir þessir nýju greiðendur eru með lága námslánskuld vegna H-lána því flestir eru jafnframt með G-lán. Þá völdu 64,8% nýrra greiðenda að endurgreiða lán sín með óverðtryggðum kjörum á árinu 2024 samanborið við 68,38% á árinu 2023.

Áhættustýring

Samstæða MSNM notar umgjörð samhæfðrar áhættustýringar til að tryggja að áhættur séu skilgreindar og að þeim sé stjórnað á skipulegan hátt til að ná hæfilegri fullvissu um að yfirsýn og skilningur á áhættum í starfsemi samstæðu sé til staðar á hverjum tíma á öllum sviðum í starfseminni. Áhættustefna samstæðu miðar við rekstraráhættur samstæðunar sem eru í reglubundinni vöktun yfir árið en aðrar helstu áhættur hafa verið skilgreindar og eru mældar að lágmarki árlega, sjá nánar í skýringu 20.

Yfirlýsing stjórnar og framkvæmdastjóra

Samstæðuársreikningur er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn, IPSAS, eins og þeir hafa verið gefnir út af Alþjóðlega reikningsskilaráðinu IPSASB (e. accrual basis IPSAS, International Public Sector Accounting Standards, vísað til sem "IPSAS") og eru í gildi í árslok 2024.

Samkvæmt bestu vitneskju er það álit okkar að samstæðuársreikningur Menntasjóðsins gefi glögga mynd af rekstrarafkomu stofnunarinnar og breytingu á handbæru fé á árinu 2024, ásamt eignum, skuldum og fjárhagsstöðu hennar 31. desember 2024 í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn. Jafnframt er það álit okkar að samstæðuársreikningurinn og skýrsla stjórnar og forstjóra gefi glögg yfirlit yfir um þróun og árangur í rekstri stofnunarinnar, stöðu hennar og lýsi helstu áhættuþáttum sem stofnunin býr við, eins og fram kemur í skýringu nr. 20.

Skýrsla og yfirlýsing stjórnar og framkvæmdastjóra

Yfirlýsing stjórnar og framkvæmdastjóra

Stjórn og framkvæmdastjóri Menntasjóðs námsmanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2024 með undirritun sinni.

Reykjavík, 20. maí 2025

Stjórn Menntasjóðs námsmanna

Tómas Hrafn Sveinsson, formaður

Aldís Mjöll Geirsdóttir

Nanna Hermannsdóttir

Ari Karlsson

Steinunn Bergmann

Erla Björg Eyjólfsdóttir

Sæunn Gísladóttir

Júlíus Viggó Ólafsson

Þórdís Anna Gylfadóttir

Katrín Oddsdóttir

Framkvæmdastjóri

Páll Egill Winkel

Samstæðuársreikningur Menntasjóðs námsmanna fyrir árið 2024 er rafrænt undirritaður af stjórn félagsins og framkvæmdastjóra og er að finna á öftustu síðu.

Yfirlit um afkomu ársins 2024

	Skýr.	2024	2023
Framlag ríkissjóðs	7	<u>1.213.700</u>	<u>1.531.300</u>
Fjármagnsliðir			
Námslán á gangvirði		3.375.057	4.546.662
Fjármunatekjur		2.374.038	1.493.144
Fjármagnsgjöld		(7.433.526)	(10.208.522)
Hreinar fjármunatekjur	8	<u>(1.684.431)</u>	<u>(4.168.716)</u>
Aðrar rekstrartekjur			
Tilkynningargjald		138.716	129.986
Aðrar tekjur		<u>10.094</u>	<u>9.285</u>
Aðrar rekstrartekjur		<u>148.809</u>	<u>139.271</u>
Önnur rekstrargjöld			
Laun og launatengd gjöld	9	394.485	385.716
Rekstrarkostnaður	10	384.200	350.284
Afskriftir	11	<u>206.570</u>	<u>200.758</u>
		<u>985.255</u>	<u>936.759</u>
Rekstur með ríkisframlags		(2.520.877)	(4.966.205)
Tekjuafgangur ársins		<u><u>(1.307.177)</u></u>	<u><u>(3.434.905)</u></u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2024

	Skýr.	31.12.2024	31.12.2023
Eignir			
Sjóður og bankainnstæður		32.065.689	23.030.455
Skammtímakröfur	12	169.029	3.024.956
Námslán	17	117.638.473	128.097.125
Varanlegir rekstrarfjármunir	13	31.157	52.912
Leigueign	15	369.831	385.900
Óefnislegar eignir	14	362.646	326.618
Eignir alls		<u>150.636.824</u>	<u>154.917.966</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir	19	100.526	62.306
Vaxtaberandi langtímaskuldir	18	87.304.707	90.270.112
Leiguskuldbinding	15	383.555	393.056
Skuldir alls		<u>87.788.787</u>	<u>90.725.474</u>
Hrein eign		<u>62.848.037</u>	<u>64.192.492</u>
Eigið fé alls		<u>62.848.037</u>	<u>64.192.492</u>
Eigið fé og skuldir alls		<u>150.636.824</u>	<u>154.917.966</u>

Yfirlit um breytingu eigin fjár 31. desember 2024

	Hrein eign
Hrein eign 1.1.2023 samkvæmt IPSAS	67.708.728
Breyting á H-lánum	(127.536)
Aðrar leiðréttingar tengdar fyrra ári	46.204
Tekjuafgangur ársins	(3.434.905)
Hrein eign 1.1.2024 samkvæmt IPSAS	64.192.492
Breyting á H-lánum	(37.278)
Tekjuafgangur ársins	(1.307.177)
Hrein eign 31.12.2024	62.848.037

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2024

	Skýr.	2024	2023
Rekstrarhreyfingar			
Tekjuafgangur ársins		(1.307.177)	(3.434.905)
Rekstrarliðir sem ekki hafa áhrif á fjárstreymi:			
Afskriftir rekstrarfjármuna og óefnislegra eigna	11	206.570	200.758
Hreinar fjármunatekjur		6.375.937	9.444.806
Veltufé frá rekstri		5.275.330	6.210.660
Veitt námslán	17	(8.100.943)	(8.676.925)
Afborganir námslána	17	15.302.638	14.578.891
Breytingar á öðrum rekstrartengdum eignum		2.456.003	(2.544.838)
Afborganir vaxtaberandi langtímaskulda	18	(6.930.524)	(6.488.283)
Breytingar á öðrum rekstrartengdum skuldum		38.220	(47.274)
Handbært fé frá rekstri fyrir vexti		8.040.724	3.032.231
Innborgaðir vextir af útlánnum		1.930.741	1.708.857
Innborgaðir vextir af bankainnistæðum		2.373.541	1.491.685
Greiddir vextir af langtímaskuldum		(3.078.812)	(3.111.345)
Greiddir vextir af leiguskuldbindingu		(16.687)	(16.792)
Handbært fé frá rekstri		9.249.508	3.104.636
Fjárfestingahreyfingar			
Fjárfesting í varanlegum rekstrarfjármunum	13, 14	(185.299)	(114.047)
		(185.299)	(114.047)
Fjármögnunarahreyfingar			
Afborganir leiguskuldar	15	(28.975)	(26.135)
		(28.975)	(26.135)
Hækkun á handbæru fé		9.035.234	2.964.453
Handbært fé í ársbyrjun		23.030.456	20.066.002
Handbært fé í lok árs		32.065.690	23.030.456

Skýringar

1. Almennar upplýsingar

Menntasjóður námsmanna er með starfsstöð sína á Íslandi og er lögheimili að Borgartúni 21 í Reykjavík. Aðalstarfsemi samstæðunnar felst í að veita lán til lánshefs framhaldsnáms og tryggja jöfn tækifæri til náms án tillits til efnahags. MSNM sér jafnframt um veitingu jöfnunarstyrkja til nemenda á framhaldsskólastigi eftir þeim reglum sem um styrkinn gildir. Samstæða telst til A2-hluta ríkissjóðs og heyrir undir Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytið. MSNM starfar í samræmi við lög nr. 60/2020 um Menntasjóð námsmanna.

2. Grundvöllur reikningsskila

Yfirlýsing um að alþjóðlegum reikningsskilastöðlum fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn sé fylgt

Samstæðaársreikningur 2024 er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn, IPSAS, eins og þeir hafa verið gefnir út af Alþjóðlega reikningsskilaráðinu IPSASB sem eru í gildi í árslok 2024. Ársreikningur samstæðu byggir á kostnaðarverðisreikningsskilum að undanskyldum námslánnum og innbyggðum afleiðum sem færð eru á gangvirði í gegnum rekstrarreikning. Samstæðuársreikningur er gerður í íslenskum krónum sem er starfrækslugjaldmiðill stofnunarinnar. Fjárhæðir eru námundaðar að næstu milljón nema annað sé tekið sérstaklega fram.

Samstæðuársreikningur tekur til ársreiknings Menntasjóðs námsmanna og Lánasjóðs íslenskra námsmanna sem eru undir stjórn þess á reikningsskiladegi. Reikningsskil Menntasjóðs námsmanna og Lánasjóðs íslenskra námsmanna eru innifalin í samstæðureikningnum frá því að yfirlýsing nást og þar til þeim lýkur. Meðal markmiða samstæðureikningsskila er að birta einungis tekjur, gjöld, eignir og skuldir samstæðunnar út á við og er því viðskiptum innan hennar eytt út við gerð reikningsskila, sjá skýringu 6 fyrir innbyrðisviðskipti.

Stjórn samstæðu MSNM ásamt framkvæmdastjóra staðfesta ársreikning 2024 þann 20. maí 2025.

Staðlar sem hafa verið gefnir út en með gildisdag eftir 31. desember 2024 og hafa verið innleiddir

IPSAS 43 Leigusamningar taka gildi 1. janúar 2025. Staðallinn var innleiddur af samstæðu MSNM fyrir gildistöku hans samhliða innleiðingu Menntasjóðsins á alþjóðlegum reikningsskilastöðlum fyrir opinbera aðila á fyrra ári, en slíkt er heimilt í þeim tilfellum sem IPSAS 41 hefur verið innleiddur. Við innleiðingu var færð leiguskuldbinding vegna rekstrarleigusamnings Menntasjóðs og samsvarandi leigueign á móti.

Staðlar sem hafa verið gefnir út en með gildisdag eftir 31. desember 2024 og hafa ekki verið innleiddir

IPSAS 44 Fastafjármunir til sölu og aflögd starfsemi tekur gildi 1. janúar 2025. Staðallinn er ekki talinn hafa veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðsins.

IPSAS 45 Varanlegir rekstrarfjármunir tekur gildi 1. janúar 2025. Staðallinn tekur við af IPSAS 17 og er ekki talinn hafa veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðsins.

IPSAS 46 Mat og mælikvarðar tekur gildi 1. janúar 2025. Staðallinn er tilkomin vegna uppfærslu á kafla 7 í hugtakaramma IPSAS. Staðallinn er ekki talinn hafa veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðsins.

IPSAS 47 Tekjur tekur gildi 1. janúar 2026. Staðallinn kemur í staðinn fyrir IPSAS 9, 11 og 23. Staðallinn er ekki talinn hafa veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðs en getur haft áhrif á upplýsingagjöf og flokkun tekna.

IPSAS 48 Tilfærsluútgjöld tekur gildi 1. janúar 2026. Staðallinn kemur í staðinn fyrir IPSAS 9, 11 og 23. Staðallinn er ekki talinn hafa veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðsins.

IPSAS 49 starfslokagreiðslur tekur gildi 1. janúar 2026. Ekki er gert ráð fyrir að innleiðing hans hafi veruleg áhrif á reikningsskil Menntasjóðsins.

Skýringar

3. Rekstrarhæfi

Stjórnendur hafa lagt mat á rekstrarhæfi samstæðu og telja sjóðinn hafa styrk til áframhaldandi starfsemi. Samstæðuársreikningur er því gerður á grundvelli áframhaldandi starfsemi. Niðurstöður úr athugun á greiðsluhæfi sjóðsins gefa til kynna að hann hafi yfir að ráða nægu fjármagni til að styðja við áframhaldandi rekstur.

4. Mat og ákvarðanir

Við gerð samstæðuársreiknings í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila þurfa stjórnendur að taka ákvarðanir, meta og draga ályktanir sem hafa áhrif á eignir og skuldir á reikningsskiladegi, upplýsingar í skýringum og tekjur og gjöld. Við mat og ályktanir er byggt á reynslu og ýmsum öðrum þáttum sem taldir eru viðeigandi og mynda grundvöll þeirra ákvarðana sem teknar eru um bókfært verð eigna og skulda sem ekki liggur fyrir með öðrum hætti.

Breytingar á reikningshaldslegu mati eru færðar á því tímabili sem þær eiga sér stað.

Upplýsingar um mikilvægar ákvarðanir þar sem mat stjórnenda og reikningsskilaaðferðir hafa mest áhrif á skráðar fjárhæðir eigna og skulda í samstæðuársreikningnum er að finna í eftirfarandi skýringum:

Liður	Skýring	Staðall
Varanlegir rekstrarfjármunir	Skýring 12 - Mat á líftíma rekstrarfjármuna	IPSAS 31
Óefnislegar eignir	Skýring 13 - Mat á líftíma óefnislegra eigna	IPSAS 31
Leigugætt og -skuld	Skýring 14 - Mat á afvöxtunarstuðli	IPSAS 43
Námslán	Skýring 16 - Gangvirðismat námslána	IPSAS 41

5. Samstæða Menntasjóðs námsmanna og meðferð innbyrðis viðskipta

Samstæðureikningur Menntasjóðs námsmanna nær yfir tvo aðskilda sjóði:

- Menntasjóð námsmanna
- Lánasjóð íslenskra námsmanna (LÍN)

Frá árinu 2021 hefur samstæðureikningur gert grein fyrir rekstraraðgreiningu milli Menntasjóðs námsmanna og LÍN í gegnum starfspáttayfirlit. Með gildistöku reglugerðar nr. 67/2025 er þessi aðgreining nú skilgreind nánar með formlegum hætti og kveðið á um sjálfstætt bókhald, aðskilin sjóðstreymi og skýrar fjármögnunarheimildir beggja sjóða.

Viðskipti milli Menntasjóðs námsmanna og LÍN, þar á meðal flutningur fjármagns og greiðsluflæði vegna umsýslu eldri námslána, eru skráð samkvæmt skilmálum og vaxtakjörum sem gilda um slík viðskipti. Í þeim tilvikum sem Menntasjóður námsmanna hefur tekið við fjármunum frá LÍN, verða þau lán endurfjármögnuð með endurlánum frá ríkissjóði. Reglugerðin kveður á með skýrum hætti að slík fjármögnun skuli eingöngu byggð á endurlánum frá ríkissjóði.

Slík innbyrðis viðskipti eru felld niður við gerð samstæðu í samræmi við ákvæði IPSAS 35 um samstæðureikningshald.

Skýringar

6. Starfspáttayfirlit

Starfspáttayfirlit Samstæðu Menntasjóðs byggir á starfspáttum sjóðsins sem ákvarðaðir eru af stjórnendum í takt við innri upplýsingagjöf og uppbyggingu stjórnunar. Starfspættir geta aflað tekna og stofnað til útgjalda, þar á meðal tekna og gjalda vegna innri viðskipta við aðra starfspætti Menntasjóðs.

Starfspáttur er aðgreinanlegur hluti sjóðsins þar sem skyld lán eru flokkuð saman þ.e. lán sem veitt eru samkvæmt lögum nr. 60/2020 um Menntasjóð námsmanna svokölluð H-lán og lán sem veitt voru eftir svokallaða eldra kerfi þ.e. lánaflakkar V, S, R og G lán. Rekstrarafkoma, eignir og skuldir taka til liða sem heyra beint undir ákveðna starfspætti. Vextir vegna innbyrðis lána er byggt á vaxtakjörum sem bjóðast sjóðnum á hverjum tíma sem eru sömu vaxtakjör og lánþegar endurgreiða til sjóðsins að frádregnu vaxtaálagi. Meðalvextir á árinu 2024 námu 3,88% (2023: 2,38%). Sjá nánar umfjöllun um lánaflakka sem flokkaðir eru samkvæmt nýja og gamla kerfinu í skýringu 16 um námslán.

Veitt ný útlán á árinu 2024 eru að mestu leyti vegna útlána H-lána eða samkvæmt nýjum lögum nr. 60/2020. Fjárveiting til reksturs Menntasjóðs námsmanna er sýnd undir nýja kerfinu í starfspáttayfirliti enda endurspeglar það að nánast öll veitt ný útlán á árinu voru veitt á grundvelli nýrra laga.

Í byrjun árs 2025 tók ný reglugerð gildi um fjármögnun Menntasjóðs námsmanna nr. 67/2025 og megin áhersla var lögð á 1. mgr. 34. gr. laga nr. 60/2020 um fjármögnun útlána og ýtarlegri aðgreining eldri námslána í uppgjöri. Skv. 5. gr. reglugerðar nr. 67/2025 ber samstæðu Menntasjóðsins að hafa fullan aðskilnað í bókhaldi á milli eldri námslána sem veitt voru af LÍN og nýrra útlána Menntasjóðs námsmanna, að því er varðar rekstur og sjóðstreymi. Breytingar sem fylgja nýrri reglugerð nr. 67/2025 á sundurliðun starfspáttayfirlits Menntasjóðs námsmanna eru þau að frá byrjun árs 2025 munu nýju lánin vera einungis fjármögnuð með endurlánum frá ríkissjóði. Engar aðrar verulegar breytingar áttu sér stað á aðferðarfræði tengd sundurliðun í starfspáttayfirliti. Innleiðing nýrra reglugerðar og áhrif þeirra á rekstur og sjóðstreymi sjóðsins er lýst í skýringu 5.

Rekstrarreikningur fyrir árið 2024

	Nýja kerfi (H-lán)	Gamla kerfi (V,S,R,G -lán)	Jöfn.færsl.	Ársreikningur alls
Framlag ríkissjóðs	1.176.900	36.800		1.213.700
Fjármagnsliðir				
Námslán á gangvirði	(713.562)	4.088.619		3.375.057
Fjármunatekjur	284.782	3.720.749	(1.631.493)	2.374.038
Fjármagnsgjöld	(1.649.910)	(7.415.109)	1.631.493	(7.433.526)
Hreinar fjármunatekjur (gjöld)	(2.078.690)	394.259		(1.684.431)
Aðrar rekstrartekjur				
Tilkynningargjald	138.716			138.716
Aðrar rekstrartekjur	10.094			10.094
Aðrar rekstrartekjur	148.809			148.809
Önnur rekstrargjöld				
Laun og launatengd gjöld	(394.485)			(394.485)
Annar rekstrarkostnaður	(384.200)			(384.200)
Afskriftir	(206.570)			(206.570)
	(985.255)			(985.255)
Tekjuafgangur ársins	(1.738.236)	431.059		(1.307.177)

Skýringar

6. Starfsþáttayfirlit frh.

Rekstrarreikningur fyrir árið 2023

	Nýja kerfi (H-lán)	Gamla kerfi (V,S,R,G -lán)	Jöfn.færsl.	Ársreikningur alls
Framlag ríkissjóðs	1.181.400	349.900		1.531.300
Fjármagnsliðir				
Námslán á gangvirði	2.010.847	2.535.815		4.546.662
Fjármunatekjur	150.487	2.907.865	(1.565.208)	1.493.144
Fjármagnsgjöld	(1.580.728)	(10.193.003)	1.565.208	(10.208.522)
Hreinar fjármunatekjur (gjöld)	580.606	(4.749.323)		(4.168.716)
Aðrar rekstrartekjur				
Tilkynningargjald	129.986			129.986
Aðrar rekstrartekjur	9.285			9.285
Aðrar rekstrartekjur	139.271			139.271
Önnur rekstrargjöld				
Laun og launatengd gjöld	(385.716)			(385.716)
Annar rekstrarkostnaður	(350.284)			(350.284)
Afskriftir	(200.758)			(200.758)
	(936.759)			(936.759)
Tekjuafgangur ársins	964.518	(4.399.423)		(3.434.905)

Efnahagsreikningur þann 31.12.2024

	Nýja kerfi (H-lán)	Gamla kerfi (V,S,R,G -lán)	Jöfn.færsl.	Ársreikningur alls
Eignir				
Sjóður og bankainnstæður		32.065.689		32.065.689
Aðrar kröfur	169.029			169.029
Námslán	16.863.302	115.280.699	(14.505.527)	117.638.473
Varanlegir rekstrarfjármunir	31.157			31.157
Leigueign	369.831			369.831
Óefnislegar eignir	362.646			362.646
Eignir alls	17.795.964	147.346.388	(14.505.527)	150.636.824
Skuldir og eigið fé				
Skuldir				
Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir	100.526			100.526
Vaxtaberandi langtímaskuldir	14.505.527	87.304.707	(14.505.527)	87.304.707
Leiguskuldbinding	383.555			383.555
	14.989.608	87.304.707	(14.505.527)	87.788.787
Eigið fé	2.806.356	60.041.681		62.848.037
Skuldir og eigið fé alls	17.795.964	147.346.388	(14.505.527)	150.636.824

Skýringar

6. Starfsþáttayfirlit frh.

Efnahagsreikningur þann 31.12.2023

	Nýja kerfi (H-lán)	Gamla kerfi (V,S,R,G -lán)	Jöfn.færsl.	Ársreikningur alls
Eignir				
Sjóður og bankainnstæður		23.030.455		23.030.455
Aðrar kröfur	3.024.956			3.024.956
Námslán	16.336.736	126.850.279	(15.089.890)	128.097.125
Varanlegir rekstrarfjármunir	52.912			52.912
Leigueign	385.900			385.900
Óefnislegar eiginir	326.619			326.619
Eignir alls	20.127.122	149.880.734	(15.089.890)	154.917.966
Skuldir og eigið fé				
Skuldir				
Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir	62.306			62.306
Vaxtaberandi langtímaskuldir	15.089.890	90.270.112	(15.089.890)	90.270.112
Leiguskuldbinding	393.056			393.056
	15.545.252	90.270.112	(15.089.890)	90.725.474
Eigið fé	4.581.870	59.610.622		64.192.492
Skuldir og eigið fé alls	20.127.122	149.880.734	(15.089.890)	154.917.966

Skýringar

7. Framlag ríkisins

Fjárveitingar í fjárlögum 2024 til reksturs Menntasjóðs námsmanna og eldri útlána námu 1.213,7 millj. kr. (2023: 1.531,3 m.kr.)

	2024	2023
Framlag á fjárlögum	6.020.400	6.741.500
Námsstyrk ráðstafað á móti framlagi í afskriftareikning	(3.664.300)	(3.891.600)
Styrk vegna framfærslu barna ráðstafað á móti framlagi í afskriftareikning	(1.142.400)	(1.318.600)
Framlag ríkis í rekstrarreikningi, gamla og nýja kerfið	<u>1.213.700</u>	<u>1.531.300</u>

8. Fjármagnsliðir

Námslán á gangvirði sundurliðast á eftirfarandi hátt:

	2024	2023
Vaxtatekjur af námslánum	2.027.595	1.656.991
Verðbætur af námslánum	11.924.083	19.370.787
Verðbætur framlaga	(3.222.631)	
Gangvirðisbreyting námslána, sjá nánar skýringu 16	(7.353.991)	(16.481.116)
Samtals gangvirðisbreyting námslána	<u>3.375.057</u>	<u>4.546.662</u>

Vaxtatekjur eru raunvextir innheimtir og áfallnir á árinu 2024 samkvæmt skilmálum námslána. Verðbætur sýna áfallnar og greiddar verðbætur af öllum verðtryggðum lánum á árinu 2024.

Fjármunatekjur greinast þannig:

	2024	2023
Vaxtatekjur af handbæru fé	2.373.541	1.491.685
Aðrar vaxtatekjur	496	1.459
Fjármunatekjur samtals	<u>2.374.038</u>	<u>1.493.144</u>

Fjármagnsgjöld greinast þannig:

	2024	2023
Vaxtagjöld langtímaskulda	(3.007.943)	(3.105.643)
Vaxtagjöld leiguskuldbindingar	(16.687)	(16.792)
Reiknaðar verðbætur langtímaskulda	(4.034.257)	(6.750.770)
Uppgreiðsluafsláttur námslána	(372.909)	(336.590)
Önnur vaxtagjöld	(1.730)	1.273
Fjármagnsgjöld samtals	<u>(7.433.526)</u>	<u>(10.208.522)</u>

Hreinar fjármunatekjur	(1.684.431)	(4.168.716)
-------------------------------	--------------------	--------------------

Skýringar

9. Laun og launatengd gjöld

Ársverk voru 29 á árinu 2024 samanborið við 30,91 á árinu 2023 sem er u.þ.b. tæplega tveimum ársverkum færri en á fyrra ári. Laun- og launatengd gjöld á árinu 2024 hækka um tæplega 2% samanborið við 1% lækkun á árinu 2023.

	2024	2023
Laun	308.703	310.956
Mótframlag í lífeyrissjóð	40.862	41.100
Önnur launatengd gjöld	28.832	29.165
Áfallið orlof, breyting	2.827	(8.070)
Laun og launatengd gjöld samtals	381.223	373.151
Starfsmannakostnaður	13.262	12.565
Laun, launatengd gjöld og starfsmannakostnaður samtals	394.485	385.716
Laun og hlunnindi lykilstjórnenda greinast þannig:		
	2024	2023
<i>Framkvæmdastjóri</i>		
Laun	22.696	19.478
Framlög í lífeyrissjóð	5.306	3.019
	28.002	22.497
<i>Stjórn</i>		
Laun stjórnarformanns	2.000	2.228
Framlög í lífeyrissjóð stjórnarformanns	403	345
Laun meðstjórnenda	8.442	9.947
Framlög í lífeyrissjóð meðstjórnenda	1.674	1.542
	12.518	14.062
Samtals laun og hlunnindi lykilstjórnenda	40.521	36.559

10. Rekstrarkostnaður

Annar rekstrarkostnaður hækkar að meðaltali um 7,5% milli ára samanborið við 1% hækkun í fyrra.

	2024	2023
Vaxtastyrkir til námsmanna	300	896
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	1.779	2.179
Sími, afnotagjöld, póstburðargjöld	19.307	13.919
Funda- og ferðakostnaður	1.657	920
Aðkeypt sérfræðiaðstoð	125.879	130.904
Rekstur og viðhald tölvukerfis	186.160	153.361
Húsaleiga	45.662	42.928
Húsaleiga - bakfærsla v IPSAS 43	(45.662)	(42.928)
Húsnæðiskostnaður	13.016	10.494
Þjónustugjöld banka	25.634	23.520
Málskotsnefnd	5.577	7.294
Ýmis kostnaður	4.892	6.798
	384.200	350.284

Skýringar

11. Afskriftir

	2024	2023
Afskriftir sundurliðast á eftirfarandi hátt:		
Varanlegir rekstrarfjármunir skv. skýringu 13	26.388	27.112
Óefnislegar eignir skv. skýringu 14	144.639	140.355
Afskriftir leigueignar skv. skýringu 15	35.543	33.291
	<u>206.570</u>	<u>200.758</u>

12. Aðrar skammtímakröfur

Aðrar skammtímakröfur samanstanda af viðskiptareikningur ríkissjóðs vegna fjárframlaga og jöfnunarstyrkja og öðrum kröfum samanber neðangreind sundurliðun:

	31.12.2024	31.12.2023
Viðskiptareikningur ríkissjóðs	34.787	2.801.494
Krafa vegna jöfnunarstyrkja	69.389	131.042
Aðrar kröfur	64.852	92.420
	<u>169.029</u>	<u>3.024.956</u>

Viðskiptareikningur ríkissjóðs

Í árslok 2024 nam krafa á ríkissjóð 34,8 millj. kr. en í ársbyrjun nam krafa á ríkissjóð 2.801,5 millj. kr. Breyting frá fyrra ári er eftirfarandi:

	31.12.2024	31.12.2023
Staða í ársbyrjun	2.801.494	653.580
Ríkisframlag	6.020.400	6.741.500
Greitt úr ríkissjóði	(8.787.107)	(4.593.586)
Staða í árslok	<u>34.787</u>	<u>2.801.494</u>

Jöfnunarstyrkir

Jöfnunarstyrkir eru veittir samkvæmt reglugerð nr. 692/2003. Um er að ræða annars vegar dvalarstyrki til framhaldsskólanema sem ekki geta sótt framhaldsskóla í heimabyggð og hins vegar akstursstyrkir sem veittir eru til framhaldsskólanema sem sækja skóla fjarri lögheimili. Sjóðurinn hefur umsýslu með jöfnunarstyrkjum. Fjárveiting ársins 2024 vegna þessara styrkja voru 672,9 millj. kr. (2023: 619 millj. kr.). Greitt frá ríkissjóði á árinu 2024 voru 672,9 millj. kr. (2023: 619 millj. kr.). Þóknun sjóðsins nemur 1,5% af árlegu framlagi úr ríkissjóði og er færð undir liðinn aðrar tekjur, þóknun ársins 2024 nam 10,1 millj. kr. (2023: 9,3 millj. kr.).

Breyting frá fyrra ári er eftirfarandi:

	2024	2023
Staða viðskiptareiknings í ársbyrjun	131.042	112.331
Móttekið framlag frá ríkissjóði	(672.900)	(619.000)
Veittir styrkir til skólaaksturs	6.661	8.444
Veittir jöfnunarstyrkir	604.644	621.345
Kostnaður vegna hugbúnaðarþróunar og auglýsingar ofl.	1.621	2.813
Vextir	(11.772)	(4.175)
Þóknun til Lánasjóðsins	10.094	9.285
Staða viðskiptareiknings í árslok	<u>69.389</u>	<u>131.042</u>

Skýringar

13. Varanlegir rekstrarfjármunir

Kostnaðarverð	Skrifstofuáhölk	Húsbúnaður	Tölvubúnaður	Samtals
Staða 1. janúar 2023	31.982	183.008	49.968	264.958
Viðbætur ársins	5.521	1.042		6.563
Staða 1. janúar 2024	37.502	184.050	49.968	271.521
Viðbætur ársins	1.405	3.228		4.633
Staða 31. desember 2024	38.907	187.278	49.968	276.153
Uppsafnaðar afskriftir				
Staða 1. janúar 2023	18.265	123.784	49.448	191.497
Afskriftir ársins	4.663	21.930	520	27.112
Staða 1. janúar 2024	22.928	145.714	49.968	218.609
Afskriftir ársins	5.137	21.251		26.388
Staða 31. desember 2024	28.065	166.964	49.968	244.997
Bókfært verð 31.12.2023	13.717	59.224	520	52.912
Bókfært verð 31.12.2024	10.842	20.314	()	31.156
Áætlaður nýtingartími varanlegra rekstrarfjármuna:	5 - 10 ár	5 ár	5 ár	

14. Óefnislegar eignir

Kostnaðarverð	Hugbúnaður
Staða 1. janúar 2023	1.537.939
Viðbætur ársins	107.484
Staða 1. janúar 2024	1.645.423
Viðbætur ársins	180.666
Staða 31. desember 2024	1.826.089
Uppsafnaðar afskriftir	
Staða 1. janúar 2023	1.178.450
Afskrift ársins	140.355
Staða 1. janúar 2024	1.318.804
Afskrift ársins	144.639
Staða 31. desember 2024	1.463.443
Bókfært verð 31.12.2023	326.619
Bókfært verð 31.12.2024	362.646
Áætlaður nýtingartími hugbúnaðar	5 ár

Skýringar

15. Leigusamningar

MSNM er með leigusamning við Fasteignir ríkissjóðs um leigu á fasteign í Borgartúni 21. Leigusamningur gildir frá 1. febrúar 2020 til 1. febrúar 2035 og er samningsbundinn leigutími 15 ár. Leigusala og leigutaka er þó heimilt að segja leigusamningnum upp með 12 mánaða fyrirvara fram til 31. júlí 2026 og mun þá leigutíma ljúka þann 31. júlí 2027.

	Leiguskuldbinding		Leigugeign	
	2024	2023	2024	2023
Staða í ársbyrjun	393.056	390.248	385.900	390.248
Verðbætur af leiguskuldbindingu	19.474	28.944	19.474	28.944
Afborganir af leiguskuld / afskriftir af leigugeign	(28.975)	(26.135)	(35.543)	(33.291)
Staða í árslok	383.555	393.056	369.831	385.900

Tímalengd samninga

Til 1. febrúar 2035

Upphæðir færðar í rekstrarreikning

	2024	2023
Afskriftir ársins af nýtingarrétti	(35.543)	(33.291)
Vaxtagjöld ársins af leiguskuldbindingu	(16.687)	(16.792)
Samtals gjaldfært á árinu	(52.230)	(50.084)

Leiguskuldbinding skiptist þannig:

	2024	2023
Skammtímaleiguskuldbinding	30.726	28.011
Langtímaleiguskuldbinding	352.828	365.045
	383.555	393.056

Gjalddagagreining, ónúvirtar leigureiðslur:

	2024	2023
Innan árs	46.502	44.258
Eftir ár en innan 5 ára	186.007	177.030
5 ár og síðar	240.258	272.922
	472.767	494.210

Gjaldfærðar leigugreiðslur námu 45,7 m.kr. á árinu 2024 (2023: 42,9 m.kr.).

Skýringar

16. Fjármálagerningar

Flokkun og gangvirði fjáreigna og fjárskulda

Bókfært verð og gangvirði fjáreigna og fjárskulda sundurliðast á eftirfarandi hátt eftir flokkum:

31.12.2024	Gangvirði um afkomu ársins	Afskrifað kostnaðarver ð	Bókfært verð samts	Gangvirði
Námslán	117.638.473		117.638.473	117.638.473
Aðrar kröfur		169.029	169.029	169.029
Handbært fé		32.065.689	32.065.689	32.065.689
Fjáreignir samts	117.638.473	32.234.718	149.873.191	149.873.191
Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir		100.526	100.526	100.526
Vaxtaberandi langtímaskuldir		87.304.707	87.304.707	87.304.707
Fjárskuldir samts		87.405.233	87.405.233	87.405.233
31.12.2023	Gangvirði um afkomu ársins	Afskrifað kostnaðarver ð	Bókfært verð samts	Gangvirði
Námslán	128.097.125		128.097.125	128.097.125
Aðrar kröfur		3.024.956	3.024.956	3.024.956
Handbært fé		23.030.455	23.030.455	23.030.455
Fjáreignir samts	128.097.125	26.055.411	154.152.535	154.152.535
Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir		62.306	62.306	62.306
Vaxtaberandi langtímaskuldir		90.270.112	90.270.112	90.270.112
Fjárskuldir samts		90.332.418	90.332.418	90.332.418

Taflan sýnir flokkun á fjáreignum og fjárskuldum og gangvirði þeirra. Það er mat stjórnenda og framkvæmdarstjóra að mismunur á gangvirði og bókfærðu verði fjáreigna og fjárskulda sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði sé óverulegur.

17. Námslán

Námslán eru fjáreignir færðar á gangvirði um afkomu ársins og sundurliðast á eftirfarandi hátt eftir lánaflokkum:

	2024	2023
Lánaflokkur V		
Lánaflokkur S	4.435.489	4.992.547
Lánaflokkur R	7.015.775	8.025.760
Lánaflokkur G	89.323.908	98.742.081
Lánaflokkur H	16.863.301	16.336.736
Námslán samts	117.638.473	128.097.125

Ívilnunarþjör námslána

Hlutverk Menntasjóðs námsmanna er að vera félagslegur jöfnunarsjóður sem veitir námsaðstoð í formi styrkja og námslána í samræmi við lög nr. 60/2020. Menntasjóður veitir þannig lán til námsmanna á sömu lánskjörum og ríkinu býðst á hverjum tíma hjá Endurlánum ríkissjóðs sem teljast undir markaðskjörum að viðbættu álagi sem standa á undir væntanlegum vanskilum á útlánum sem veitt eru samkvæmt lögum nr. 60/2020. Þá felst styrkur ríkisins til námsmannna í greiðslufrestum (undanþágum frá afborgunum) eða öðrum ívilnunum s.s. að námslán sem eru í skilum falla niður við andlát greiðenda. Nánari upplýsingar um endurgreiðslukjör námslána sundurgreint eftir lánaflokkum er að finna aftar í þessari skýringu.

Skýringar

17. Námslán (framhald)

Breytingar á nafnverði námslána eftir lánaflokkum:

Nafnverð	Lánaflokkur V	Lánaflokkur S	Lánaflokkur R	Lánaflokkur G	Lánaflokkur H	Samtals
Nafnverðsstaða í ársbyrjun 2023	158.778	16.139.307	14.979.056	200.738.772	20.302.621	252.318.533
Leiðrétt frá fyrra ári					8.538	8.538
Veitt lán á árinu				121.567	8.555.358	8.676.925
Lán flutt yfir úr gamla kerfi	1.442					1.442
Afborganir ársins	(4.469)	(917.688)	(1.408.531)	(11.375.974)	(1.065.543)	(14.772.205)
Breytt í oflánsbréf				(2.849)	(107.080)	(109.929)
Breytt í vanskilaskuldabréf		(1.353)	(4.225)	(29.532)	(9.365)	(44.476)
Afskriftir vegna látinna lánþega	(449)	(100.878)	(67.017)	(237.771)	(4.651)	(410.766)
Afskriftir vegna 20 ára reglu	(853)					(853)
Afskriftir tap. krafna		(32.243)	(2.198)	(9.880)	(1)	(44.321)
Afskriftir v. Gjaldþ		(306)	(49.655)	(149.497)		(199.459)
30% niðurfelling og styrkur eftir námslok					(1.192.741)	(1.192.741)
Barnastyrkur					(329.306)	(329.306)
Br á vöxtum fl á höfuðstól við innh					256.328	256.328
Verðbætur ársins	11.569	1.249.040	1.109.586	15.503.911	1.276.202	19.150.308
Breyting ársins ógr. gjaldfallið	(430)	(64.894)	(165.062)	(1.336.930)	(154.560)	(1.721.876)
Nafnverðsstaða í ársbyrjun 2024	165.586	16.270.984	14.391.954	203.221.817	27.535.800	261.586.142
Veitt lán á árinu				41.373	8.059.571	8.100.943
Afborganir ársins	(4.230)	(870.063)	(1.275.778)	(11.811.185)	(1.358.666)	(15.319.921)
Breytt í oflánsbréf				(83)	(173.432)	(173.515)
Breytt í vanskilaskuldabréf		(1.108)	(9.491)	(13.869)	(7.600)	(32.068)
Afskriftir vegna látinna lánþega	(16.673)	(141.632)	(16.200)	(153.437)	(252)	(328.195)
Afskriftir tap. krafna	(10.738)	(2.732)	()	()	()	(13.471)
Afskriftir v. Gjaldþ		(76.749)	(67.906)	(297.573)		(442.227)
30% niðurfelling og styrkur eftir námslok					(1.608.034)	(1.608.034)
Barnastyrkur					(538.821)	(538.821)
Br á vöxtum fl á höfuðstól við innh					476.243	476.243
Verðbætur ársins	6.420	740.013	671.739	9.502.685	794.057	11.714.914
Breyting ársins ógr. gjaldfallið	(689)	39.787	(8.677)	(419.376)	(111.940)	(500.895)
Nafnverðsstaða í árslok 2024	139.676	15.958.501	13.685.641	200.070.351	33.066.926	262.921.095

Skýringar

17. Námslán (framhald)

Breytingar á gangvirði námslána eftir lánaflokkum:

Gangvirði	Lána flokkur V	Lána flokkur S	Lána flokkur R	Lána flokkur G	Lána flokkur H	Samtals
Gangvirði 1.1.2023		5.462.909	9.110.695	108.303.338	13.669.104	136.546.046
Veitt lán á árinu				121.567	8.555.358	8.676.925
Afborganir ársins	(4.469)	(917.688)	(1.408.531)	(11.375.974)	(1.065.543)	(14.772.205)
Flutt milli flokka	11.569	1.249.040	1.090.459	15.714.148	1.320.711	19.385.927
Aðrar breytingar	1.444	(35.555)	2.137	976.489	(6.110.836)	(5.166.320)
Gangvirðisbreyting	(8.544)	(766.159)	(769.000)	(14.997.488)	(32.058)	(16.573.248)
Gangvirði 1.1.2024		4.992.547	8.025.760	98.742.081	16.336.736	128.097.125
Veitt lán á árinu				41.373	8.059.571	8.100.943
Afborganir ársins	(4.230)	(870.063)	(1.275.778)	(11.811.185)	(1.358.666)	(15.319.921)
Áf. Vextir og verðb.	6.420	740.013	666.141	9.591.786	876.982	11.881.342
Aðrar breytingar	(2.538)	(3.109)	(5.903)	5.990	(7.802.376)	(7.807.935)
Gangvirðisbreyting	347	(423.899)	(394.445)	(7.246.138)	751.054	(7.313.081)
Gangv. 31.12.2024		4.435.489	7.015.775	89.323.908	16.863.301	117.638.473

Almennar forsendur lána flokka

	Lána flokkur	Lána flokkur	Lána flokkur	Lána flokkur	Lána flokkur
Námslán veitt	1976-1982	1982-1992	1992-2005	2005 -	2010 -
Lög nr.	57 / 1976	72 / 1982	21 / 1992	140 / 2004	60 / 2020

Lánskjör:

Verðtrygging	Verðtryggð	Verðtryggð	Verðtryggð	Verðtryggð	Val um verðtr. eða óverðtr.
Vextir	Vaxtalaus	Vaxtalaus	0,4%	0,4%	Breytilegir og bera vaxtaálag sem var 0,08% árið 2024 (0,8% 2023). Vaxtaþak 9% á óverðtryggð lán og 4% á verðtryggð lán að meðtöldu vaxtaálagi.

Endurgreiðsla	Hefst þremur árum eftir námslok og standa í 20 ár hið lengsta. Miðar við mismunandi hlutfall af tekjum umfram tiltekna viðmiðunartekju r	Hefst þremur árum eftir námslok og standa í 40 ár hið lengsta. Miðar við 4,4% af tekjum síðast liðins árs.	Hefst tveimur árum eftir námslok. Miðar við 3,4% af tekjum síðast liðins árs. Greiðslur af öðrum námslánum frestast þar til lán samkvæmt þessum lögum eru að fullu greidd.	Hefst tveimur árum eftir námslok. Miðar við 3,4% af tekjum síðast liðins árs.	Hefst einu ári eftir námslok. Greiðendur undir 35 ára sem ljúka námi með prófgráðu hafa heimild til að velja um hvort lánin séu endurgreidd sem tekjutengd lán (3,75% af tekjum síðastliðins árs) eða jafngreiðslulán.
---------------------	--	---	---	--	---

Skýringar

17.1 Gangvirðismat námslána

Útlánaflokkar eru fimm og allir með mismunandi lánaþörum. V-lán og S-lán eru verðtryggt en bera ekki vexti. R-lán og G-lán eru einnig verðtryggt og bera 0,4% vexti. Endurgreiðslur þessara lána eru tekjutengd og greiða lánþegar annars vegar 4,4% (R-lán) og 3,4% (G-lán) af tekjum ársins á undan í endurgreiðslur. H-lánin sem komu til sögunnar með lögum nr. 60/2020 um Menntasjóð námsmanna eru verðtryggt á meðan á námi stendur líkt og eldri lánaflokkar. Greiðendur H-lána velja hvort þeir endurgreiði lánin sem verðtryggt lán eða sem óverðtryggt lán. Meginreglan samkvæmt lögnum er að endurgreiða skuli H-lán sem jafngreiðslulán og ræðst fjöldi endurgreiðslera af upphæð höfuðstóls og aldri greiðanda þ.e. að lánin séu uppgreidd áður en greiðandi verður 66 ára. Ef hins vegar lántakandi er undir 40 ára (35 ára 5 árum eftir gildistöku laganna) þegar námi lýkur og lántaki lýkur námi með prófgráðu getur hann valið tekjutengdar endurgreiðslur og er endurgreiðsluhlutfallið 3,75% af tekjum ársins á undan. Sé lánþegi eldri endurgreiðir hann lánið sem jafngreiðslulán sem tekjur mið af höfuðstól lánsins og aldri lántakanda þegar endurgreiðslur hefjast en miðað er við að endurgreiðslum ljúki við 66 ára aldur. Vextir af lánunum sem standa sjóðnum til boða hjá ríkissjóði og tekin hafa verið til fjármögnunar útlána sjóðsins hafa verið hærrí en vextir af eldri námslánaflokkum. Nýju H-lánin bera hins vegar sömu vexti og sjóðurinn getur fjármagnað sig á á hverjum tíma að viðbættu 0,8% álagi. Álagið sem ákveða skal í úthlutunarreglum hvers árs tekur mið af væntum afföllum lánanna þar sjóðurinn skal vera sjálfbær af öllum útlánum sínum samkvæmt nýjum lögum að undanskildu 30% niðurfellingu höfuðstóls láns ef námsmaður lýkur námi á réttum tíma. Þá eru jafnframt veittir barnastyrkir í stað barnalána sem falla einnig utan endurgreiðslu á námslánunum.

IPSAS 41 gerir kröfu um að lánasafnið sé metið á gangvirði í gegnum rekstrarreikning á hverjum reikningsskiladegi. Samstæða hefur því þróað líkan sem taka á þessu mati. Eins og fram kemur hér að ofan þá eru útlánaflokkar sjóðsins mjög mismunandi hvað varðar endurgreiðslur sem og að ýmis önnur ákvæði í lánaskilmálum þeirra hafa áhrif á gangvirðismatið og flækir það því töluvert líkanið. Hér er m.a. átt við ákvæði laga um R-lán og hluta H-lána hvað varðar endurgreiðslur sem kveða á um að þessi lán fara í forgang sé lántakandi með fleiri lán sem tilheyra öðrum lánaflokkum sem þýðir þá auknar líkur á meiri afskriftum þeirra lána sem fara aftur í röðina og bíða endurgreiðslna þar til lán sem framar eru í forgangs röðinni eru að fullu greidd.

Námslánin sem flokkuð eru eftir lánaflokkunum, V, S, R, G og H falla í 3. stig í flokkunarkerfi gangvirðismats sem felur í sér að matið byggir ekki á forsendum sem eru aðgengilegar markaðsupplýsingar heldur byggir gangvirðismatið á mati stjórnenda á forsendum í áætluðum framtíðarsjóðstreymi og öðrum forsendum sem notaðar eru við núvirðingu í áætluðu sjóðstreymi. Lánaþör útlánaflokkanna eru ólík og vænt greiðslufloði hvers útláns er því háð þeim flokki sem það tilheyrir. Engar breytingar eru á matsaðferð frá samanburðarári. Engar færslur eru á milli stiga í flokkunarkerfi gangvirðismats frá samanburðarári.

Núvirðislíkanið. Eins og fram hefur komið hér að ofan þá eru endurgreiðsluskilmálar lánaflokka mismunandi bæði hvað varðar vexti, forgang í endurgreiðslum skuldi námsmaður fleiri en eitt lán, hlutfall tekna árs sem miðað er við í endurgreiðslum, hvort um sé að ræða endurgreiðslur miðað við tekjur eða jafngreiðslulán líkt og hluti nýja lánaflöksins er og jafnframt í þeim lánaflokki hvort greiðendur velja verðtryggt eða óverðtryggt lán þegar endurgreiðslur hefjast. H-lán falla niður við andlát lánþega sé lánið í skilum. Styrkur eldri lánaflokka fólst í lágum vöxtum, lágri greiðslubyrði í endurgreiðslum sem taka mið af tekjum lánþega og afskriftum við andlát sé lánið í skilum. Nýju lánin hins vegar fela í sér beina niðurfellingu höfuðstóls þegar greiðslur hefjast sem nemur 30% ljúki námsmaður námi sínu á réttum tíma og framfærsla barna er veitt sem styrkur. Fleiri þættir sem hafa áhrif á flækjustig í lánasafninu og auka líkur á afskriftum og lægra gangvirðismati eins og fram kemur í umfjöllun hér að ofan er að öllu jöfnu er gert ráð fyrir að greiðandi námslána greiði einungis af einu námsláni í einu (víkjandi skilmálar) með undantekningu þ.e. á H-lánum þegar námsmaður sem ekki getur valið tekjutengingu í endurgreiðslum greiðir af H-láni sínu og einnig eldri lánunum sé þeim til að dreifa.

Þá hefur einnig áhrif á líkanið að MSNM ber að lána námsmönnum án trygginga eða veða að því undanskildu að námsmaðurinn sé á vanskilaskrá, í gjaldprotameðferð eða sjóðurinn hefur þurft að afskrifa áður námslán hjá honum. Þá falla jafnframt niður þessar ábyrgðir við andlát ábyrgðarmanns að sömu kröfum uppfylltum. Það að lánasafnið sé að nánast öllu leyti án ábyrgða hefur ekki bara áhrif á gangvirðið heldur hefur jafnframt áhrif á mat á því við hvaða vexti skuli nota við núvirðingu þess.

Skýringar

17.1 Gangvirðismat námslána (framhald)

Ávöxtunarkrafa. Til að komast að niðurstöðu í við hvaða ávöxtunarkröfu skuli miða við voru skoðuð þau vaxtakjör sem bankarnir bjóða uppá og rætt við þá hvaða kjör þeir myndu hugsanlega bjóða námsmönnum. Fram kom að bankarnir bjóða nú þegar námsmönnum betri kjör en þeir bjóða almenningi en hins væri ólíklegt að bankarnir myndu lána til námsmanna án nokkurra ábyrgða hvað þá háar fjárhæðir líkt og sumir lánþegar námslána taka sem fara í dýrt nám o.s.frv. Þrátt fyrir það var niðurstaðan að þau vaxtakjör sem kæmu næst þessu og væru hagstæð fyrir námsmenn væru kjörvextir bankanna á skuldabréfum hugsanlega með álagi en ekki er gert ráð fyrir því í þessum útreikningum. Meðalvextir skuldabréfa óverðtryggðra lána 2024 voru 12,99% og 2023 11,82%. Meðalvextir verðtryggðra skuldabréfa lána voru hins vegar 6,28% á árinu 2024 og 5,27% á árinu 2023.

Niðurstaða á gangvirðis („fair value“) ávöxtunarkröfu miðað við vegið meðaltal lánasafns á verðtryggðum og óverðtryggðum lánum er 6,84% á árinu 2024 og 5,75% á árinu 2023. Núvirði verður því 117,6 milljarða kr. á árinu 2024 og 128,1 milljarðar kr. á árinu 2023.

Eitt af markmiðum laga nr. 60/2020 var að gera námsaðstoð ríkisins gagnsærri með því að 30% af námsláni geti breyst í styrk sé námi lokið á tilsettum tíma og ljúki með prófgráðu en á móti kom að vextir námslána voru hækkaðir í átt að vöxtum á markaði þó þannig að vextir afborgana námslána eru þeir sömu og ríkissjóði bjóðast á hverjum tíma hjá Endurlánum ríkissjóðs og því lægri en markaðsvextir.

Til álita kom að undanskilja H-lán þessum núvirðisútreikningi á þeirri forsendu að lánakjör H-lána eru nær markaðsvöxtum eftir að tekið hefur verið tillit til 30% niðurfellingar. En þar sem nokkur vaxtamunur er á þeim vöxtum sem standa námsmönnum til boða á markaði og þeim vaxtakjörum sem standa sjóðnum til boða var það mat stjórnenda að beita einnig núvirðisútreikningi á H-lánaflokkinn.

Aðrar forsendur við mat á núvirði lánasafnsins.

Þar sem ákveðin skilyrði eru fyrir því að lánþegar fái lækkun höfuðstóls og lítil reynsla er komin á það hversu margir muni ekki uppfylla þær kröfur sem settar eru fyrir niðurfærslu höfuðstóls er gefin sú forsenda að 90% lántakandi muni ná því þ.e.a.s. lánþegar sem hafa tekið H-lán allan sinn námsferill. Reynslutölur síðustu þriggja ára (60% 2024, 60% 2023 og 52% 2022) eru hér að mati stjórnenda sjóðsins ekki marktækar þar sem þeir lánþegar sem hafa hafið endurgreiðslur H-lána voru flestir með meirihluta lána sinna í eldri G-lánum. Þannig hefur þessi lánþegahópur ekki haft sama hvata til að ljúka námi á réttum tíma né tóku þeir mið af þessu við skipulagningu náms síns. Þá geta greiðendur komið með staðfestingu á prófgráðu eftir að þeir hafi hafið greiðslur og fengið þar með styrk þrátt fyrir að þeir hafi einhverra hluta vegna ekki skilað inn gögnum því til staðfestu. Þetta á einkum við um námsmenn erlendis. Varðandi barnastyrk þá sína reynslutölur að nánast allir námsmenn sem eru með börn á framfæri sínu fá hann og því er miðað við 100% barnastyrk í líkaninu.

Val greiðenda þ.e. þeirra sem voru 40 ára og yngri um hvort þeir hafi völdu tekjutengdar afborganir eða jafngreiðslulán eru háðar sömu annmörkum og hér að ofan og því til viðbótar þá eru upphæðir H-lána þessara greiðanda lægri en ella þar sem lántökurnar eru einungis fyrir hluta af námsferlinum. Þetta getur því haft áhrif á að greiðendur vilji greiða til baka á skemmri tíma í stað þess að velja tekjutengdar afborganir af því að það lækkar greiðslubirgði þeirra. Af þeim greiðendum sem gátu valið tekjutengdar afborganir völdu um 72% jafnar afborganir árið 2024, samanborið við 71% árið 2023.

Skýringar

17.1 Gangvirðismat námslána (framhald)

Helstu forsendur gangvirðislíkans og næmnigreining

	Lánaflokkur V	Lánaflokkur S	Lánaflokkur R	Lánaflokkur G	Lánaflokkur H
Forsendur gangvirðis 31.12.2024					
Ávöxtunarkrafa	6,84%	6,84%	6,84%	6,84%	6,84%
Eftirlaunaaldur	69	69	69	69	69
Tekjurskerðing við eftirlaun	43,8%	43,8%	43,8%	43,8%	43,8%
Væntur lífaldur	83	83	83	83	83
Vænt launaþróun	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%
30% Niðurfærsluhlutfall*	0%	0%	0%	0%	90%
Forsendur gangvirðis 31.12.2023					
Ávöxtunarkrafa	5,75%	5,75%	5,75%	5,75%	5,75%
Eftirlaunaaldur	69	69	69	69	69
Tekjurskerðing við eftirlaun	43,8%	43,8%	43,8%	43,8%	43,8%
Væntur lífaldur	83	83	83	83	83
Vænt launaþróun	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%	0,3% - 1,6%
30% Niðurfærsluhlutfall*	0%	0%	0%	0%	90%

	2024		2023	
Næmnigreining gangvirðis	Hækkun	Lækkun	Hækkun	Lækkun
Breyting á ávöxtunarkröfu um 50 pp	(4.352)	4.693	(5.271)	5.711
Breyting eftirlaunaaldurs um 10%	1.371	(1.607)	1.544	(1.828)
Breyting lífaldurs um 10%	1.293	(2.610)	1.631	(3.117)
Breyting tekjuserðingar við eftirlaun um 10%	(217)	224	(252)	253
Breyting væntrar launaþróunar um 10%	569	(569)	7	(2)

Veðsetningar

Ákvæði laga um Menntasjóð námsmanna um ábyrgðarmenn voru felld úr gildi með breytingalögum nr. 89/2024 og tóku þau gildi 22. júní 2024.

Stigkerfi gangvirðis

Aðferðir við gangvirðismat eru skilgreindar á eftirfarandi hátt í samræmi við stigskiptingu gangvirðis í IPSAS 30:

- Stig 1: Skráð verð á virkum markaði á sambærilegum eignum eða skuldum
- Stig 2: Virðismatsaðferð beitt þar sem allar mikilvægar breytur byggja á markaðsupplýsingum, ýmist beint
- Stig 3. Virðismatsaðferð beitt sem felur í sér mikilvægar breytur sem byggja ekki á markaðsupplýsingum

Námslán eru færð á gangvirði um afkomu ársins og falla þær fjáreignir undir stig 3 þar sem forsendur verðmatsaðferða eru byggðar á gögnum sem ekki er unnt að afla á markaði.

Metið er í lok hvers reikningsskilatímabils hvort eignir sem metnar eru til gangvirðis hafi færst á milli þrepa, með því að yfirfara flokkunina og er þá byggt á uppruna þeirra forsenda sem hafa mikil áhrif á gangvirðismat fjáreigna.

Skýringar

18. Vaxtaberandi langtímaskuldir

Vaxtaberandi langtímaskuldir eru eftirfarandi:

	2024	2023
Ríkissjóður, verðtryggð með vísitölu neysluverðs (vextir 1,95-5,35%)	28.837.703	30.302.332
LSR, verðtryggð með vísitölu neysluverðs (vextir 2,26-4,25%)	56.568.158	57.999.794
Áfallnir vextir	1.898.847	1.967.986
Vaxtaberandi skuldir samtals	87.304.707	90.270.112
Næsta árs afborganir langtímaskulda	(7.108.764)	(6.785.079)
Vaxtaberandi langtímaskuldir samtals	80.195.943	83.485.033

Afborganir vaxtaberandi skulda greinast þannig á næstu ár:

Afborganir 2025/2024	7.108.764	6.785.079
Afborganir 2026/2025	7.108.764	6.785.079
Afborganir 2027/2026	7.108.764	6.785.079
Afborganir 2028/2027	7.108.764	6.785.079
Afborganir 2029/2028	7.108.764	6.785.079
Síðar	49.862.038	54.376.733
Langtímaskuldir, þ.m.t. næsta árs afborganir	85.405.860	88.302.127

Hreyfingar greinast þannig:

	2024	2023
Staða í ársbyrjun	88.302.127	88.039.639
Afborganir lána	(6.930.524)	(6.488.283)
Verðbætur	4.034.257	6.750.770
Staða í árslok	85.405.860	88.302.127

Vegið meðaltal vaxta	3,40%	3,41%
----------------------------	-------	-------

Öll langtímalán voru upphaflega frá Endurlánum ríkissjóðs. Lánin eru alls 47 og til 25 ára. Þau eru verðtryggð með föstum vöxtum. Breyting var gerð á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 1/1997, með síðari breytingum, sem tók gildi 1. janúar 2017 þar sem breytingar á lögnum lúta m.a. að því að gera Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR) sjálfbærar. Til að fjármagna kostnað ríkissjóðs vegna þessa var ákveðið að framselja stóran hluta lánasafns ríkissjóðs vegna MSNM til LSR. Fjöldi lána MSNM til innheimtu hjá LSR eru 27 en 20 hjá Endurlánum ríkissjóðs.

19. Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir

Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir sundurliðast á eftirfarandi hátt:

	2024	2023
Viðskiptaskuldir	100.526	62.306
	100.526	62.306

Skýringar

20. Áhættustýring

Samstæða stendur frammi fyrir áhættum í starfsemi sinni sem tengjast markmiðum og hlutverki. Umgjörð samhförar áhættustýringar setur ramma um feril áhættustýringar sem er á ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra. Framkvæmdastjóri ásamt stjórnendum bera ábyrgð á að þróaðar séu aðferðir við að greina, meta, mæla og stýra áhættum í starfseminni ásamt viðeigandi upplýsingagjöf og viðbrögðum.

Innleiðing samhförar áhættustýringar hófst með áhættustefnu dags. 25. október 2016. Áhættustefnan miðast við rekstraráhættur LÍN sem eru í reglubundinni vöktun yfir árið en aðrar helstu áhættur hafa verið skilgreindar og eru mældar að lágmarki árlega. Eftirfarandi áhættur hafa verið greindar vegna fjármálagerninga:

- Lánsáhætta
- Markaðsáhætta
- Lausafjárahætta
- Rekstraráhætta

Hér að neðan eru veittar upplýsingar um ofangreinda áhættuþætti ásamt stefnu, markmiðum og aðferð til að lágmarka og stýra áhættunni.

Lánsáhætta

Lánsáhætta felur í sér hættu á fjárhagslegu tapi ef mótaðili fjármálagerninga getur ekki staðið við umsamdar skuldbindingar sínar. Lánsáhætta er fyrst og fremst vegna lánveitinga til námsmanna og felst í því að lán fái ekki endurgreidd þar sem endurgreiðslur eldri lána eru háðar tekjum og hluta lána sem veitt eru samkvæmt nýjum lögum og undanþágur fyrir greiðslum eru heimilar samkvæmt lögum um MSNM. Þá falla lán jafnframt niður við andlát lánþega. Endurgreiðsluáhættan eykst samhliða auknum lánveitingum til námsmanna. Heildarútlánaáhætta vegna námslána er takmörkuð sem hún dreifist á fjölda námsmanna auk þess sem útlán byggja á upplýstum lánaákvörðunum og úthlutunarreglum í samræmi við lög um MSNM nr. 60/2020.

Stjórnendur og framkvæmdarstjóri fylgjast með innheimtanleika námslána með reglubundnum hætti. Lánsáhætta endurspeglast í gangvirðismati námslána og þar með gangvirðisbreytingu sem færð er í gegnum afkomu vegna námslána MSNM. Námslán eru afskrifuð í gegnum gangvirðisbreytingu um afkomu við andlát lánþega, gjaldprot eða við aðrar sérstakar aðstæður sem samræmast lögum um MSNM nr. 60/2020. Nýr lánaflokkur, H-lán, voru kynnt til sögunnar á árinu 2020 og eru þau innheimt með 0,8% (2023: 0,8%) vaxtaálagi sem tekur mið af væntum afföllum af endurgreiðslu námslána. Vaxtaálagið er ákveðið og birt í úthlutunarreglum hvers árs í samræmi við lög um MSNM. MSNM og LÍN fær fjárframlög frá Ríkissjóði vegna niðurfellingar á námslánum og ívilnana samanber skýring 7. Þá má sjá nánar áhrif af endurgreiðsluáhættu í skýringu 17 um námslán.

Ekki er talin vera lánsáhætta í tengslum við aðrar kröfur hjá samstæðu þar sem þær samanstanda fyrst og fremst af viðskiptareikningi við Ríkissjóð samanber skýringu 12 og útlánaáhætta er talin vera óveruleg. Þá eru fjárhæðir annarra krafna óverulegar og útlánaáhætta er talin takmörkuð. Ekki er færð niðurfærsla vegna útlánaáhættu tengdri handbæru fé þar sem um er að ræða bankainnstæður hjá traustum fjármálastofnunum þar sem útlánaáhætta er talin óveruleg.

Skýringar

20. Ahættustýring (framhald)

Mesta mögulega tap vegna lánsáhættu vegna fjáreigna er bókfært verð þeirra sem var eftirfarandi í árslok:

	31.12.2024	31.12.2023
Námslán á gangvirði	117.638.473	128.097.125
Aðrar kröfur (án fyrirframgreiðslna)	169.029	3.024.956
Bankainnstæður	32.065.689	23.030.455
	<u>149.873.191</u>	<u>154.152.535</u>

Markaðsáhætta

Markaðsáhætta er hættan á að vaxtabreytingar á fjármálamörkuðum og verðtrygging hafi neikvæð áhrif á afkomu og eigið fé vegna breytinga á virði og sjóðstreymi fjármálagerna sjóðsins. Markmið með stýringu markaðsáhættu er að stýra og takmarka áhættu við skilgreind mörk.

Vaxtaáhætta

Vaxtaáhætta er hættan á því að vaxtabreytingar hafi áhrif á hreinar vaxtatekjur eða gangvirði fjármálagerna. Vaxtaberandi langtímaskuldir samstæðu bera fasta vexti en útlán til námsmanna bera ýmist fasta eða breytilega vexti. Námslán samkvæmt lögum nr. 60/2020 bera sömu vexti og ríkissjóði bjóðast á markaði að viðbættu 0,8% álagi sem ætlað er að standa undir afföllum af endurgreiðslu námslána. Vaxtaáhætta samstæðu vegna eldri lána felst í því að LÍN geti ekki endurspeglad eigin fjármögnunarkjör í útlánum sínum til námsmanna og þannig rekið með neikvæðum vaxtamun sem lækkar núvirði útlánanna. Sjá hér fyrir neðan hreinan vaxtajöfnuð samstæðu ásamt næmnigreiningu vaxta.

Vaxtaberandi fjármálagerna samstæðu í árslok greinast þannig:

Vaxtaberandi fjáreignir	31.12.2024	31.12.2023
<i>Breytilegir vextir</i>		
Innstæður hjá fjármálastofnunum	32.065.689	23.030.455
Námslán	16.863.301	16.336.736
	<u>48.928.991</u>	<u>39.367.191</u>
<i>Fastir vextir</i>		
Námslán	100.775.171	111.760.388
Vaxtaberandi fjáreignir samtals	<u>149.704.162</u>	<u>151.127.580</u>
 Vaxtaberandi fjárskuldir		
<i>Fastir vextir</i>		
Langtímaskuldir	87.304.707	90.270.112
	<u>87.304.707</u>	<u>90.270.112</u>
Hreinn vaxtajöfnuður	<u>87.304.707</u>	<u>90.270.112</u>

Vaxtakjör námslána koma fram í skýringu 17 og vaxtakjör á lántökum koma fram í skýringu 18 um vaxtaberandi langtímaskuldir.

Skýringar

20. Ahættustýring (framhald)

Næmnigreining vaxta

Taflan hér að neðan sýnir næmni núvirðis vaxtaberandi eigna fyrir vaxtabreytingum. Í núvirðisútreikningum er tekið tillit til líkinda á uppgreiðslu lána og tekið mið af samningsbundnum gildistíma vaxta. Gert er ráð fyrir að vextir séu allir jafn næmir fyrir vaxtastigi á markaði. Taflan sýnir hver áhrif af 100 punkta breytingu á vöxtum hefði á rekstrarafgang og hreina eign meðal eigin fjár Menntasjóðs á reikningsskiladegi. Næmnigreiningin tekur til þeirra eigna sem koma fram hér að ofan sem bera breytilega vexti og miðist við rekstraráhrif á ársgrundvelli. Þessi greining byggir á að allar breytur haldist óbreyttar.

	31.12.2024		31.12.2023	
	-100 pkt.	100 pkt.	- 100 pkt.	100 pkt.
Gangvirðisbreyting námslána				
Námslán gangvirði	9.764.570	(8.397.983)	11.914.794	(10.146.884)
Vaxtatekjur af handbæru fé	(23.735)	23.735	(14.917)	14.917
Hrein áhrif vaxtabreytinga	<u>9.740.835</u>	<u>(8.374.248)</u>	<u>11.899.878</u>	<u>(10.131.967)</u>

Verðtryggingaráhætta

Lánveitingar samstæðu MSNM til námslána er verðtryggður og öll langtímalán eru verðtryggð og því er virði hluta eigna og skulda næmt fyrir breytingum á vísitölu neysluverðs. Sjóður stendur frammi fyrir verðtryggingaráhættu þar sem virði verðtryggðra eigna er meira en virði verðtryggðra skulda. Breyting vísitölu neysluverðs hefur þannig meiri áhrif á fjármunatekjur en fjármagnsgjöld. Sjá nánar verðtryggingarjöfnuð að neðan.

Bókfært virði verðtryggðra eigna og skuldbindinga

	31.12.2024	31.12.2023
Verðtryggðar eignir		
Námslán	114.131.497	125.813.842
Verðtryggðar skuldir		
Langtímaskuldir	87.304.707	90.270.112
Verðtryggingarjöfnuður	<u>26.826.790</u>	<u>35.543.730</u>

Næmni gagnvart verðbreytingaráhættu

Í töflunni hér að neðan er sýnt hver áhrif af 100 punkta hækkun/lækkun vísitölu neysluverðs hefði á afkomu og hreina eign meðal eigin fjár samstæðu á reikningsskiladegi. Næmnigreiningin tekur til þeirra verðtryggðra eigna og skulda sem koma fram hér að ofan og miðast við rekstraráhrif á ársgrundvelli. Þessi greining byggir á að allar breytur, haldist óbreyttar.

	31.12.2024		31.12.2023	
	-100 pkt.	100 pkt.	- 100 pkt.	100 pkt.
Áhrif á afkomu og hreina eign	6.341.878	5.971.988	239.513	(247.752)

Skýringar

20. Ahættustýring (framhald)

Lausafjár- og fjármögnunaráhætta

Lausafjár- og fjármögnunaráhætta er hættan á að samstæðan geti ekki staðið við fjárhagsskuldbindingar sínar eftir því sem þær gjaldfalla. Lausafjárhætta felst í því að meiri óvissa er hvað binditíma námslána varðar en binditími langtímaskulda. Langtímaskuldir eru til 25 ára en endurgreiðslutími námslána í lánaflakki H-lána hefst 1 ári eftir námslok eða síðustu lánveitingu sem námsmaður þáði frá MSNM og standa yfir þar til skuld er uppgreidd eða lánþegi fellur frá. Endurgreiðsla H-lána getur bæði verið verðtryggð eða óverðtryggð lán með tekjutengingu, óverðtryggð eða verðtryggð jafngreiðslulán. Endurgreiðsla eldri lánaflakka samanstendur bæði af fastri afborgun og tekjutengingu auk þess sem greiðendur fá afslætti vegna aukainnborgunar eða uppgreiðslu láns sem getur numið allt að 15%. Markmið samstæðunar er að stýra lausafé þannig að tryggt sé að sjóðurinn sé alltaf með nægt laust fé til að mæta skuldbindingum sínum er þær falla á gjalddaga. Samstæða MSNM er þannig með virka fjárstýringu þar sem þróun lausafjár og gjalddagar fjárhagsskuldbindinga er greind fram í tímann og byggir á skilgreindu áhættumati. Þannig er farið yfir stöðu lausafjár og fjárhagsskuldbindinga a.m.k. einu sinni í mánuði.

Rekstraráhætta

Rekstraráhætta er áhætta á tapi sem stafar af rangri afgreiðslu starfsmanna vegna ófullnægjandi verkferla eða upplýsingakerfa, aðgerðum eða aðgerðaleyzi starfsmanna, mistökum, sviksemi eða vegna ytri atburða í rekstri MSNM. Rekstraráhætta nær þannig yfir starfsmannaáhættu, áhættu vegna upplýsingatækni, áhættu vegna sviksemi, áhættu vegna aðstöðu eða ófullnægjandi öryggisráðstafana, upplýsingaáhættu sem og orðsporsáhættu og útivistunaráhættu.

21. Tengdir aðilar

Samstæða telst til A-hluta ríkissjóðs í ríkisreikningi og heyrir undir Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytið. MSNM starfar í samræmi við lög nr. 60/2020 um Menntasjóð námsmanna.

Til tengdra aðila teljast starfsmenn MSNM, stjórn, Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytið og önnur ráðuneyti ásamt öðrum opinberum stofnunum.

Til tengdra aðila samstæðunnar telst einnig gamli LÍN sjóður og Menntasjóðs námsmanna, skv. Skýringu 5.

Framlög til MSNM og LÍN eru í samræmi við fjárlög og lög nr. 60/2020 um Menntasjóð, sjá skýringu 6. Þá er greint frá launagreiðslum til lykilstjórnenda í skýringu 8.

Engin viðskipti hafa verið á milli samstæðu og ríkissjóðs eða annarra tengdra aðila umfram þau sem hafa verið nefnd hér að ofan og samræmast rekstrartilgangi MSNM og lögum.

22. Lög um Menntasjóð námsmanna

Lög nr. 60/2020 um Menntasjóð námsmanna hafa það að markmiði að útlán sjóðsins skv. nýju lögnum, H-lánin, standi undir sér að undanskildum 30% styrk til námsmanna ljúki þau námslánunum á réttum tíma og barnastyrkja í stað barnalána. Vextir endurgreiðslna H-lána eru breytilegir og ákvarðast af því hvaða vaxtakjörum ríkissjóði bjóðast á markaði á hverjum tíma að viðbættu vaxtaálagi sem tekur mið af væntum afföllum. Þá geta námsmenn valið um verðtryggð eða óverðtryggð námslán og er vaxtaþak er sett á endurgreiðslur námslána sem nemur 4% vegna verðtryggðra lána að viðbættu vaxtaálagi en 9% vegna óverðtryggðra lána.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið hefur lagt áherslu á að gerður sé greinarmunur á milli eldri lánaflakka sjóðsins og nýrra H-lána með það að markmiði að geta séð hvernig nýja námslánakerfið kemur út yfir lengra tímabil. Fjárhæð útlána H-lánanna er sýnd í skýringu 16.

Ný lög um sjóðinn voru samþykkt 9. júní 2020 og komu til framkvæmda 1. júlí 2020. Fyrstu útlán samkvæmt nýjum lögum hófust í ágúst 2020. Alls voru veitt lán samkvæmt nýjum lögum fyrir 8,1 milljarð króna á árinu 2024 (8,6 milljarð króna á árinu 2023). Miðað við meðalvexti á endurgreiðslum námslána sem námu 3,88% á árinu 2024 (2023: 2,38%) sem eru sömu vextir og sjóðnum og ríkissjóði buðust hjá Endurlánum ríkissjóðs þá er reiknaður kostnaður H-lánanna af lántökum vegna útlána því 705,5 millj. kr. (2023: 379,8 millj. kr.), í samræmi við skýringu 5.

Skýringar

23. Atburðir eftir reikningsskiladag

Fjármálaráðuneyti gaf út reglugerð nr. 67/2025 um fjármögnun Menntasjóðs námsmanna og tók hún gildi 23. janúar 2025. Þar er sérstaklega tekið fram í 1. gr. að fjármögnun Menntasjóðs námsmanna skuli eiga sér stað með endurlánum frá ríkissjóði til að fjármagna lán til lánþega sjóðsins. Þá er tekið fram í 5. gr. reglugerðarinnar að fullur aðskilnaður skuli vera í bókhaldi Menntasjóðs námsmanna á milli eldri námslána sem veitt voru af LÍN og nýrra útlána sjóðsins, bæði að því er varðar rekstur og sjóðsstreymi. Í samræmi við þessar áherslur var gerður rammisamningur um verðtryggð ádráttarlán við Endurlán ríkissjóðs og voru fyrstu útlán fjármögnuð með þessum hætti um mánaðamót febrúar/mars 2025. Þá var ákveðið að ársreikningur vegna ársins 2024 yrði á þá leið að einn er gerður fyrir LÍN-hluta sjóðsins, annar fyrir Menntasjóðshluta og þriðji fyrir samstæðuna. Verður það verklag framvegis haft við gerð ársreikninga sjóðsins. Sjá betur umfjöllun í skýringu 5.

24. Fimm ára yfirlit í millj. kr.

Á verðlagi hvers árs	2024	2023	2022*	2021*	2020*
Rekstur					
Hreinar fjármunatekjur (gjöld).....	(5.059)	(8.715)	12.523	5.057	3.292
Aðrar rekstrartekjur.....	149	139	120	119	101
Önnur rekstrargjöld.....	(985)	(937)	(900)	(852)	(911)
Námslán á gangvirði.....	3.375	4.547	0	0	0
Framlag á afskriftareikn. útlána.....	0	0	(12.308)	(2.441)	(938)
Tekjuafgangur (halli) án ríkisframlags..	(2.521)	(4.966)	(566)	1.884	1.543
Ríkisframlag.....	1.214	1.531	1.604	2.749	2.870
Tekjuafgangur ársins.....	(1.307)	(3.435)	1.038	4.633	4.414
Efnahagur					
Handbært fé.....	32.066	23.030	20.066	17.297	15.951
Útlán.....	281.142	279.118	267.910	252.187	245.588
Afföll gangvirðis/Afskriftareikningur.....	(163.504)	(151.021)	(74.399)	(58.210)	(53.133)
Aðrar eignir.....	933	3.790	1.216	647	468
Eignir alls.....	150.637	154.918	214.793	211.920	208.874
Langtímaskuldir.....	87.305	90.270	88.040	86.267	87.762
Aðrar skuldir.....	484	455	2.085	2.023	2.115
Skuldir alls.....	87.789	90.725	90.124	88.290	89.876
Eigið fé.....	62.848	64.192	124.669	123.631	118.998
Skuldir og eigið fé alls.....	150.637	154.918	214.793	211.920	208.874

Skýringar

25. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir

Reikningsskilaaðferðum sem er lýst hér á eftir hefur verið beitt með samræmdum hætti fyrir öll tímabil sem koma fram í ársreikningnum.

Skráning tekna

Framlag ríkisins

Framlag ríkisins byggir á fjárframlögum sem samþykkt eru á Alþingi í lok hvers árs fyrir næstkomandi rekstrarár og er metið á gangvirði móttækis endurgjalds frá ríkinu. Tekjur eru færðar þegar hægt er að meta framlag með áreiðanlegum hætti og MSNM hefur móttekið framlag til umsýslu og reksturs í samræmi við lög um Menntasjóð námsmanna nr. 60/2020. Auk framlags til umsýslu og reksturs þá leggur ríkið Menntasjóð jafnframt til fjárframlag vegna styrkgreiðslu til framfærslu barna og niðurfellingar á námslánunum. Hafi Menntasjóður móttekið framlag frá ríkissjóði fyrir áramót vegna styrkja sem til stendur að úthluta eftir áramót, er færð skuldbinding í ársreikningi.

Aðrar rekstrartekjur

Aðrar rekstrartekjur samanstanda fyrst og fremst af tilkynningargjöldum og þóknun vegna jöfnunarstyrkja. Þóknun vegna jöfnunarstyrkja er færð til tekna þegar þjónusta hefur verið veitt vegna jöfnunarstyrkja.

Fjármunatekjur og fjármagnsgjöld

Fjármunatekjur

Fjármunatekjur samanstanda af vaxtatekjum af handbæru fé og gangvirðisbreytingum námslána. Vaxtatekjur af handbæru fé eru færðar þegar líklegt þykir að MSNM muni hafa hagrænan ávinning af þeim og unnt er að meta fjárhæð teknanna með áreiðanlegum hætti. Gangvirðisbreyting námslána samanstendur af vaxtatekjum og verðbótum af veittum námslánunum, tekjum af lántökugjöldum ásamt ívilnunum af veittum námslánunum í formi vaxta, höfuðstóls eða greiðslufresta samanber skýring 7. Þá hafa aðrar forsendur jafnframt áhrif á gangvirðisbreytingu námslána samanber skýring 7. Vaxtatekjur eru færðar eftir því sem þær falla til miðað við virka vexti. Virkir vextir eru sú ávöxtunarkrafa sem núvirðir áætlað sjóðstreymi eða tekjur yfir áætlaðan líftíma fjáreignarinnar þannig að það jafngildi bókfærðri fjárhæð fjáreignarinnar.

Fjármagnskostnaður

Fjármagnsgjöld samanstanda af vaxtakostnaði og verðbótum af fjárskuldum. Fjármagnsgjöld eru færð í rekstrarreikning á því tímabili sem þau falla til miðað við aðferð virkra vaxta.

Skráning gjalda

Gjöld sem stofnað er til við öflun tekna á tímabilinu eru færð sem rekstrarkostnaður. Gjöld sem stofnað er til á reikningsárinu en varða síðari reikningsár eru færð til eignar í efnahagsreikningi sem fyrirframgreiddur kostnaður. Gjöld sem varða reikningsárið en koma til greiðslu síðar, eru færð til skuldar sem áfallinn kostnaður í efnahagsreikningi.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum þeim kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Varanlegir rekstrarfjármunir eru afskrifaðir línulega á áætluðum nýtingartíma þeirra, að teknu tilliti til vænts hrakvirðis.

Hagnaður eða tap vegna sölu eigna er mismunur söluverðs og bókfærðs verðs eigna á söludegi, og er færður við rekstrarreikning við sölu.

Skýringar

25. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir (framhald)

Óefnislegar eignir

Óefnislegar eignir eru einungis eignfærðar þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast sjóðnum og hægt er að meta kostnaðarverð eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Óefnislegar eignir samanstanda af hugbúnaði. Eignir þessar eru afskrifaðar með kerfisbundnum hætti á áætluðum nýtingartíma viðkomandi eigna og eru reiknaðar afskriftir hvers tímabils færðar í rekstrarreikning. Val á afskriftaraðferð skal miðast við notkun á viðkomandi eign á nýtingartíma hennar. Ef þessar eignir hafa ekki ákveðinn nýtingartíma er þó heimilt að meta þær árlega og skulu þær þá sæta árlegu virðisrýrnunarprófi eða oftast ef vísbendingar um virðisrýrnun hafa komið fram.

Virðisrýrnun eigna annarra en fjáreigna

Á reikningsskiladegi er bókfært verð eigna metið með tilliti til virðisrýrnunar. Komi fram vísbending um virðisrýrnun er endurheimtanlegt virði eignarinnar metið til að unnt sé að ákvarða upphæð virðisrýrnunar (ef einhver er).

Endurheimtanlegt virði er annað hvort hreint söluvirði eða nýtingarvirði eignar, hvort sem hærra er. Við mat á nýtingarvirði er notað vænt fjárstreymi sem fært hefur verið til núvirðis með vaxtaþrósentu sem viðeigandi er við fjármögnun slíkrar eignar að teknu tilliti til skatta. Þegar ekki er hægt að meta endurheimtanlegt virði einstakra eigna þá metur félagið endurheimtanlegt virði þeirrar sjóðskapandi einingar sem eignin fellur undir.

Sé endurheimtanlegt virði eignar eða fjárskapandi einingar metið lægra en bókfært verð er bókfært verð eignarinnar lækkað í endurheimtanlegt virði. Virðisrýrnun fjárskapandi eininga er fyrst færð til lækkunar á tengdri viðskiptavild, en síðan til hlutfallslegrar lækkunar á bókfærðu verði annarra eigna einingarinnar. Tap vegna virðisrýrnunar er fært í rekstrarreikning.

Ef áður færð virðisrýrnun á ekki lengur við er bókfært verð eignarinnar hækkað aftur, þó ekki umfram upphaflegt kostnaðarverð eða afskrifað kostnaðarverð sé um eign með takmarkaðan líftíma að ræða. Virðisrýrnun viðskiptavildar er ekki heimilt að bakfæra.

Fjármálagerningar

Fjáreignir og fjárskuldir eru færðar þegar samningsbundin réttur eða skylda til greiðslu myndast hjá sjóðnum.

Fjáreignir og fjárskuldir eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu. Viðskiptakostnaður sem rekja má beint til kaupa eða útgáfu fjáreigna eða fjárskulda sem ekki eru færð á gangvirði í gegnum rekstrarreikning er bætt við eða dreginn frá gangvirði við upphaflega skráningu eftir því sem við á. Viðskiptakostnaður vegna fjáreigna eða fjárskulda á gangvirði í gegnum rekstrarreikning er færður strax í rekstrarreikning.

Fjáreignir

Til fjáreigna teljast námslán, handbært fé, kröfur á ríkissjóð og aðrar kröfur.

Flokkun fjáreigna eftir upphaflega skráningu

Fjáreignum er skipt í þrjá flokka; fjáreignir á afskrifuðu kostnaðarverði, fjáreignir á gangvirði í gegnum afkomu eða fjáreignir á gangvirði í gegnum aðra heildarafkomu. Flokkun þeirra fer eftir eðli og viðskiptalíkani félagsins fyrir viðkomandi fjáreignir.

Fjáreignir á afskrifuðu kostnaðarverði

Fjáreign sem áætlað er að eiga til gjalddaga og samningsbundnar greiðslur á settum gjalddögum samanstanda einungis af afborgunum af höfuðstól og vöxtum, skal skrá á afskrifuðu kostnaðarverði nema gerningurinn sé skilgreindur á gangvirði í gegnum rekstrarreikning í samræmi við gangvirðisheimildina. Slíkar eignir eru upphaflega færðar á gangvirði að viðbættum öllum tengdum viðskiptakostnaði. Eftir upphaflega skráningu eru slíkar fjáreignir metnar á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við virka vexti, að frádreginni virðisrýrnun. Fjáreignir félagsins sem metnar eru á afskrifuðu kostnaðarverði eru kröfur á ríkissjóð, aðrar skammtímakröfur og handbært fé.

Skýringar

24. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir (framhald)

Handbært fé

Handbært fé félagsins samanstendur af óbundnum og bundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum.

Fjáreignir á gangvirði í gegnum afkomu

Námslán eru metin á gangvirði í gegnum afkomu á hverjum reikningsskiladegi í samræmi við IPSAS 41 Fjármálagerningar. Námslán fela í sér innbyggðar afleiður og er reikningshaldsleg meðferð sú sama og í tilfelli námslána. Sjá nánar varðandi námslán, gangvirðisaðferð og forsendur í skýringu 17 um námslán.

Fjáreignir á gangvirði um aðra heildarafkomu

Samstæðan á engar fjáreignir sem falla í þennan flokk.

Virkir vextir

Vaxtatekjur af fjáreignum öðrum en þeim sem metnar eru á gangvirði í gegnum afkomu eru færðar miðað við virka vexti nema fyrir skammtímakröfur þegar áhrif afvöxtunar eru óveruleg.

Virkir vextir er sú ávöxtunarkrafa sem núvirðir áætlað sjóðstreymi yfir áætlaðan líftíma fjármálagernings, eða yfir styttra tímabil ef við á, þannig að það jafngildi bókfærðri fjárhæð fjáreignarinnar við upphaflega skráningu.

Virðisrýrnun fjáreigna

Fjáreignir sjóðsins sem falla undir gildissvið virðisrýrnunarlíkans IPSAS 41 eru kröfur á ríkissjóð og handbært fé. Ekki er metið vænt útlánatap í tengslum við kröfur á ríkissjóð og handbært fé þar sem líkur á útlánatapi eru taldar óverulegar, sjá nánar í skýringu 20 undir liðnum útlánaáætla.

Afskráning fjáreigna

Afskráir fjáreignir þegar samningsbundinn réttur til framtíðarsjóðstreymis af fjáreigninni er ekki lengur til staðar eða þegar áhætta og ávinningur af fjáreigninni flyst yfir á annars aðila.

Fjárskuldir

Til fjárskulda teljast langtímaskuldir og viðskiptaskuldir.

Fjárskuldir eru metnar á afskrifuðu kostnaðarverði eftir upphaflega skráningu miðað við aðferð virkra vaxta.

Langtímaskuldir

Langtímaskuldir eru færðar á nafnverði að frádregnum afborgunum af höfuðstól og eru eftirstöðvar nafnverðs reiknaðar upp miðað við gildandi vísitölu í lok tímabilsins. Vextir eru gjaldfærðir í rekstrarreikningi er þeir falla til miðað við aðferð virkra vaxta.

Viðskiptaskuldir og aðrar skammtímaskuldir

Viðskiptaskuldir eru færðar á nafnverði að teknu tilliti til áfallins kostnaðar.

Afskráir fjárskuldir eingöngu þegar skuldbinding vegna þeirra er ekki lengur til staðar. Hagnaður eða tap vegna afskráningar eru færð í rekstrarreikning.

Skýringar

24. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir (framhald)

Leigusamningar

Við upphaflega skráningu er metið hvort samningur teljist vera leigusamningur eða innihaldi leigusamning. Samstæðan skráir nýtingarrétt til eignar (leigueign) og samsvarandi leiguskuldbindingu vegna allra leigusamninga, nema skammtímaleigu (til skemmri tíma en 12 mánaða) og fyrir leigueignir með lágt virði þar sem leigugreiðslur eru færðar línulega á meðal rekstrargjalda yfir leigutímann.

Leiguskuldbinding er upphaflega metin á núvirði framtíðarleigugreiðslna. Leigugreiðslur eru núvirtar með innbyggðum vöxtum í samningi, eða ef þeir eru ekki aðgengilegir, með vöxtum af viðbótarlánsfé. Leiguskuldbinding samanstendur af föstum greiðslum að frádregnum leiguhvötum, breytilegum greiðslum vegna vísitölu, væntu hrakvirði og kaupréttum á leigueignum ef líklegt er talið að þeir verði nýttir.

Leigugreiðslur skiptast í vaxtagjöld og greiðslur af höfuðstól sem koma til lækkunar á leiguskuldbindingu. Samstæðan endurmetur leiguskuldbindingu ef leigutímabil breytist, ef leigugreiðslu breytast vegna vísitölutengingar eða þegar breytingar eru gerðar á leigusamningi sem ekki leiða til þess að nýr leigusamningur er skráður.

Leigueign er afskrifuð á því sem styttra reynist af líftíma leigusamnings eða hinnar leigðu eignar. Ef leigusamningur leiðir til eigendaskipta eða ef bókfært verð leigueign felur í sér kauprétt á hinu leigða, þá er leigueign afskrifuð á líftíma hins leigða. Leigueign er afskrifuð frá upphafsdegi leigusamnings.

Breytilegar leigugreiðslur sem eru ekki vísitölutengdar eru ekki hluti af leiguskuldbindingu eða nýtingarrétti eignar, heldur gjaldfærðar á því tímabili sem þær falla til.

Skuldbindingar

Skuldbinding er færð þegar ber lagalega eða ætlaða skuldbindingu vegna liðinna atburða, ef líklegt er að komi til greiðslu og hægt er að meta hana á áreiðanlegan hátt. Skuldbindingar eru metnar með því að núvirða áætlað framtíðarsjóðstreymi með vöxtum sem endurspeglar mat markaðarins á tímavirði peninga hverju sinni og þá áhættu sem fylgir einstökum skuldbindingum.